

International Migration Outlook: SOPEMI 2009

Summary in Greek

Προοπτικές της Διεθνούς Μετανάστευσης: SOPEMI 2009

Περίληψη στα Ελληνικά

- Η μετανάστευση προς τις χώρες του ΟΟΣΑ αυξήθηκε απότομα τις δύο τελευταίες δεκαετίες ενώ τα τελευταία χρόνια η μετανάστευση εργατικού δυναμικού αυξήθηκε σημαντικά.
- Το δημοσίευμα εξετάζει πρώτον την οικονομική κρίση και τον αντίκτυπό της στη διεθνή μετανάστευση, περιγράφει πως η πρόσφατη κρίση επηρέασε τις μεταναστευτικές ροές και τη μεταναστευτική πολιτική, και αναλύει τον προβλεπόμενο μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο αντίκτυπο.
- Στη συνέχεια, εξετάζει τη διαχείριση της μετανάστευσης εργατικού δυναμικού, τόσο υψηλής όσο και χαμηλότερης ειδίκευσης. Εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο οι χώρες πρέπει να προετοιμαστούν σήμερα για τη μελλοντική ζήτηση στην αγορά εργασίας καθώς και πως μπορούν να διοχετεύσουν με τον καλύτερο δυνατόν τρόπο την παράτυπη μετανάστευση μέσω των επίσημων διαύλων.
- Για κάθε πίνακα και γράφημα παρέχεται δυναμική σύνδεση (StatLink). Η σύνδεση αυτή ανακατευθύνει τον αναγνώστη σε μια ιστοσελίδα όπου διατίθενται τα αντίστοιχα δεδομένα σε μορφή αρχείου Excel®. Οι αναγνώστες μπορούν επίσης να επισκεφθούν τη διεύθυνση www.oecd.org/els/migrations/pmi, όπου από τον Οκτώβριο του 2009 θα είναι διαθέσιμες οι σημειώσεις για κάθε χώρα, η ανάλυση τάσης και ένα παράρτημα στατιστικών στοιχείων.

Εισαγωγή

Καθώς όλο και λιγότεροι νέοι άνθρωποι μπαίνουν στην αγορά εργασίας και συνταξιοδοτούνται οι άνθρωποι της γενιάς των baby-boomers, πολλές χώρες του ΟΟΣΑ προσβλέπουν στη μετανάστευση εργατικού δυναμικού προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις προβλεπόμενες ελλείψεις στην προσφορά εργασίας τις επόμενες δεκαετίες. Έως το 2015, ο αριθμός των συνταξιοδοτούμενων στις χώρες του ΟΟΣΑ θα υπερβεί τον αριθμό εκείνων που μπαίνουν στην αγορά εργασίας, και το φαινόμενο αυτό θα συνεχιστεί για πολλά χρόνια. Μολονότι η διεθνής μετανάστευση δεν είναι ο μοναδικός τρόπος αντιμετώπισης της έλλειψης εργατικού δυναμικού – η τεχνολογία, η εξωτερική ανάθεση και η μεγαλύτερη κινητοποίηση της εγχώριας προσφοράς εργασίας είναι άλλοι τρόποι – μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην ικανοποίηση των αναγκών σε ορισμένα επαγγέλματα και σε ορισμένες χώρες.

Ωστόσο, επί του παρόντος, η οικονομική κρίση έχει μεταβάλλει σημαντικά την εικόνα και έχει δημιουργήσει μια προσωρινή ύφεση των πιέσεων στην αγορά εργασίας. Η καθαρή μετανάστευση εμφάνιζε καθοδική τάση και στις παλαιότερες περιόδους οικονομικής κάμψης επειδή οι εργοδότες χρειάζονται λιγότερους εργαζόμενους, υπάρχουν λιγότερες ευκαιρίες εργασίας για την προσέλκυση μεταναστών και επειδή οι ίδιες οι κυβερνήσεις τροποποιούν τις πολιτικές για να περιορίσουν τις εισροές, για παράδειγμα θεσπίζοντας χαμηλότερα αριθμητικά όρια για τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού, όπου αυτά υπάρχουν, ή αφαιρώντας ορισμένα επαγγέλματα από τους καταλόγους έλλειψης εργατικού δυναμικού.

Η σημερινή κρίση δεν αποτελεί εξαίρεση στα παραπάνω. Έχει δυσμενείς επιδράσεις στις γενικές συνθήκες της αγοράς εργασίας στις χώρες του ΟΟΣΑ καθώς ασκεί μειωτική επίδραση στα μεταναστευτικά ρεύματα εργατικού δυναμικού και συμβάλλει στην αντιστροφή μεγάλου μέρους της προόδου που επιτεύχθηκε από τους μετανάστες στην αγορά εργασίας τα τελευταία χρόνια.

Οι χώρες που επλήγησαν πρώτες από την κρίση εμφανίζουν μεγάλη αύξηση του ποσοστού ανεργίας και υποχώρηση του ποσοστού απασχόλησης των μεταναστών τόσο σε απόλυτους όσο και σχετικούς όρους σε σχέση με τους γηγενείς. Σε περιόδους οικονομικής κάμψης, οι μετανάστες τείνουν να πλήττονται σφοδρότερα σε σχέση με τους γηγενείς εργαζόμενους για ορισμένους λόγους μεταξύ των οποίων, επειδή υπάρχει υπερβολικά μεγάλος αριθμός σε κυκλικά ευαίσθητους τομείς, επειδή καλύπτονται από εργασιακές συμβατικές ρυθμίσεις με μικρότερη ασφάλεια και επειδή υπόκεινται σε επιλεκτικές προσλήψεις και απολύσεις. Επιπλέον, τόσο οι μετανάστες που εισέρχονται σε μια χώρα όσο και εκείνοι που χάνουν τη θέση εργασίας τους σε περίοδο

οικονομικής κάμψης φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν ιδιαίτερη δυσκολία ως προς την ένταξη ή επανένταξή τους στις τάξεις των σταθερά απασχολούμενων. Για πρώτη φορά εδώ και πολλά χρόνια, το ποσοστό των μεταναστών που απασχολούνται στις Ηνωμένες Πολιτείες υποχώρησε κάτω από το αντίστοιχο νούμερο των γηγενών εργαζομένων.

Οι κυβερνήσεις πρέπει να βρίσκονται σε επιφυλακή προκειμένου να διασφαλίζουν ότι η επιδείνωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας μεταναστών δεν υποσκάπτει την δυνατότητα αύξησης της μετανάστευσης όταν επανέλθει η οικονομική ανάπτυξη. Τα προγράμματα ένταξης πρέπει να διατηρηθούν, τα μέτρα κατά των διακρίσεων πρέπει να ενισχυθούν και οι μετανάστες πρέπει να επωφελούνται ισότιμα από τις ισχύουσες πολιτικές στην αγορά εργασίας για τους ανέργους.

Η γενικότερη ανάγκη διαχείρισης των μεταναστευτικών ρευμάτων εργατικού δυναμικού δεν εξαλείφεται λόγω της οικονομικής κάμψης. Ορισμένες ελλείψεις παραμένουν και εκτιμάται ότι οι υψηλές ροές θα επανέλθουν με την ανάκαμψη. Η διαχείριση των ροών αυτών μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο εάν οι χώρες υιοθετήσουν μια συνολική μακροπρόθεσμη προοπτική. Πρέπει να αναπτυχθούν πολιτικές που θα διασφαλίζουν την ανταπόκριση της μετανάστευσης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, θα αποσκοπούν στη μείωση της άτυπης μετανάστευσης και θα ενθαρρύνουν την καλύτερη μακροπρόθεσμη ένταξη των μεταναστών και των παιδιών τους.

Τις πρόσφατες δεκαετίες, οι περισσότερες κυβερνήσεις στήριξαν τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης, εισάγοντας μέτρα που διευκολύνουν την πρόσληψη και παραμονή των μεταναστών με υψηλή ειδίκευση, αλλά πρέπει να αναγνωρίσουν ότι υπάρχει ζήτηση και για μετανάστες χαμηλότερης ειδίκευσης σε ορισμένα επαγγέλματα και τομείς. Το κατά πόσον θα γίνουν δεκτοί τέτοιοι μετανάστες αποτελεί μια πολιτική επιλογή η οποία πρέπει να αξιολογηθεί με βάση το κόστος και την ωφέλεια για τη χώρα προορισμού. Στην πραγματικότητα, οι περισσότερες χώρες έχουν επίσης εξετάσει τη δυνατότητα ανοίγματος μεταναστευτικών διαύλων για εργασίες χαμηλότερης ειδίκευσης. Υπάρχει η αυξανόμενη πεποίθηση ότι η προσφορά περιορισμένων δυνατοτήτων νόμιμης εισόδου σε μια χώρα για θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης τη στιγμή που υπάρχει έντονη ζήτηση για τέτοιες θέσεις εργασίας μπορεί να δημιουργήσει γόνιμο έδαφος για την παράτυπη μετανάστευση και ότι η άσκηση μιας τέτοιας πολιτικής μπορεί να είναι δύσκολη και δαπανηρή.

Μεταξύ των χωρών που είναι πρόθυμες να διατηρήσουν τη μετανάστευση για θέσεις εργασίας χαμηλότερης ειδίκευσης, πολλές θα προτιμούσαν να διαχειριστούν τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού χαμηλής ειδίκευσης μέσω των οργανωμένων προγραμμάτων προσωρινής μετανάστευσης. Αλλά η προσωρινή μετανάστευση έχει νόημα από οικονομικής άποψης μόνο όταν οι ανάγκες της αγοράς

εργασίας είναι πράγματι προσωρινές. Μπορεί να είναι δύσκολο και δαπανηρό να διασφαλιστεί ότι η μετανάστευση θα παραμείνει προσωρινή εάν οι ανάγκες της αγοράς εργασίας είναι μόνιμες. Στην περίπτωση αυτή, τόσο οι μετανάστες όσο και οι εργοδότες έχουν συμφέρον στη διατήρηση της σχέσης εργασίας.

Οι χώρες του ΟΟΣΑ πρέπει να θεσπίσουν καθεστώτα για τη μετανάστευση εργατικού δυναμικού τα οποία θα αντιμετωπίζουν τις ανάγκες σε όλα τα επίπεδα ειδίκευσης και τα οποία πρέπει να είναι στραμμένα προς τη ζήτηση. Τα καθεστώτα αυτά πρέπει να περιλαμβάνουν κίνητρα τόσο για τους εργοδότες όσο και τους μετανάστες προκειμένου να τηρούν τους κανόνες, καθώς και δικλείδες ασφαλείας που θα προστατεύουν τους μετανάστες και τους εγχώριους εργαζόμενους. Πρέπει να δημιουργηθούν επίσημοι τρόποι πρόσληψης για τις θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης προκειμένου η νόμιμη οδός να μπορεί να συναγωνιστεί τις άτυπες μεθόδους (πρόσωπο με πρόσωπο) που χρησιμοποιούν οι εργοδότες και οι παράνομοι μετανάστες. Επομένως, τα προγράμματα μετανάστευσης πρέπει να κάνουν τα εξής:

- Να εντοπίζουν τις ανάγκες στην αγορά εργασίας,
- Στην περίπτωση της μετανάστευσης εργατικού δυναμικού χαμηλής ειδίκευσης, να δημιουργούν επίσημους διαύλους πρόσληψης,
- Να εκδίδουν επαρκείς αριθμούς θεωρήσεων και να τις επεξεργάζονται με ταχύτητα,
- Να προβλέπουν αποτελεσματικούς τρόπους επιβεβαίωσης της μόνιμης κατοικίας και του καθεστώτος του μετανάστη,
- Να εφαρμόζουν αποτελεσματικό συνοριακό έλεγχο και διαδικασίες στο χώρο εργασίας.

Εφόσον θεσπιστούν τέτοια καθεστώτα, θα πρέπει να υπάρχει χαμηλή ανοχή στην πρόσληψη παράνομων μεταναστών, με αποτελεσματικά μέσα επιβολής του νόμου και πρόστιμα για τους εργοδότες που τον παραβαίνουν.

Η μετανάστευση εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης έχει μεταβληθεί τις τελευταίες δεκαετίες, από έναν κόσμο όπου τα ρεύματα παρατηρούνταν σε μεγάλο βαθμό εντός των χωρών του ΟΟΣΑ σε έναν κόσμο όπου οι μετανάστες προέρχονται κυρίως από τρίτες χώρες, ενώ συχνά οι εργοδότες δεν τους απασχολούν σε θέσεις εργασίας που ταιριάζουν στα προσόντα και στην εργασιακή τους εμπειρία. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε σπατάλη ανθρώπινων πόρων καθώς και σε απογοήτευση σε περίπτωση που οι προσδοκίες των μεταναστών ως προς τις αμοιβές τους βάσει των προσόντων και της εμπειρίας τους δεν εκπληρωθούν. Ωστόσο, στις περισσότερες από τις ανωτέρω δυσμενείς περιπτώσεις οι μετανάστες έχουν φθάσει στη χώρα υποδοχής χωρίς να

έχουν εργασία και χωρίς να έχουν πάντοτε σταθμίσει με ακρίβεια τις προοπτικές της αγοράς εργασίας της χώρας υποδοχής προτού αφιχθούν.

Ο πιο φρόνιμος τρόπος αντιμετώπισης της ασυμμετρίας μεταξύ των προσδοκιών των ειδικευμένων μεταναστών και της θέσης που θα καταλάβουν τελικά στην αγορά εργασίας είναι να περιοριστεί η πιθανότητα να εμφανιστεί αυτή η ασυμμετρία, λαμβάνοντας εκ των προτέρων τα κατάλληλα μέτρα πριν την άφιξη των μεταναστών. Στην πράξη, αυτό σημαίνει:

- Προτίμηση μεταναστών που έχουν ήδη προσφορές εργασίας,
- Αξιολόγηση της γλωσσομάθειας και των προσόντων πριν την εισδοχή,
- Εφαρμογή, όπου απαιτείται, μιας πιο συνολικής διαδικασίας αξιολόγησης και πιστοποίησης των προσόντων και της εργασιακής εμπειρίας των αλλοδαπών.

Η πρόσληψη αλλοδαπών φοιτητών που ολοκληρώνουν τις σπουδές τους στη χώρα είναι ένας τρόπος διασφάλισης ότι οι μετανάστες μπαίνουν στην αγορά εργασίας με τα απαιτούμενα και αναγνωρισμένα προσόντα. Η αύξηση του αριθμού των αλλοδαπών φοιτητών μπορεί να δημιουργήσει μια νέα δεξαμενή εν δυνάμει μεταναστών με εγχώρια προσόντα από την οποία μπορούν να γίνουν προσλήψεις, με μικρότερο κίνδυνο δυσμενών επιδράσεων στις χώρες προέλευσης, επειδή το κόστος εκπαίδευσης βαρύνει εν μέρει τις χώρες υποδοχής ή και τους ίδιους τους μετανάστες, σε σχέση με τις προσλήψεις από τις τάξεις των ειδικευμένων εργαζομένων της αλλοδαπής.

Οι χώρες του ΟΟΣΑ πρέπει να βελτιώσουν την ένταξη των μεταναστών και ιδίως των παιδιών τους. Αν και οι μετανάστες εργαζόμενοι μπορεί να έχουν δουλειά κατά την άφιξή τους, δεν υπάρχει κάποια εγγύηση για τη μακροχρόνια απασχολησιμότητά τους, ιδίως για εκείνους χαμηλότερης εκπαίδευσης. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα την τρέχουσα περίοδο οικονομικής κάμψης, δεδομένου ότι οι μετανάστες γενικά πλήττονται σφοδρότερα υπό δυσμενείς οικονομικές συνθήκες. Οι πολιτικές πρέπει να αντιμετωπίζουν τη γεωγραφική και κοινωνική απομόνωση των κοινοτήτων των μεταναστών, η οποία εμποδίζει την εκμάθηση της γλώσσας και την προσέγγιση με τους εργοδότες και τις ευκαιρίες απασχόλησης. Θα πρέπει να ενισχυθούν τα μέτρα που ενθαρρύνουν την έγκαιρη έκθεση στη γλώσσα της χώρας υποδοχής και την προσχολική εκπαίδευση για τα παιδιά των μεταναστών.

Η καλή διαχείριση της μετανάστευσης του εργατικού δυναμικού είναι επωφελής όχι μόνο για τις χώρες προορισμού αλλά μπορεί να αποφέρει και σημαντικά οφέλη και για τις χώρες προέλευσης. Τα μεταναστευτικά εμβάσματα βελτιώνουν σημαντικά την ευμάρεια των αποδεκτών. Ένα μεγάλο μέρος τους χρησιμοποιείται για επενδύσεις

στην υγεία και την εκπαίδευση, γεγονός που ενισχύει το ανθρώπινο κεφάλαιο στις χώρες προέλευσης ενισχύοντας την οικονομική ανάπτυξη. Τα οφέλη για τις χώρες προέλευσης συνδέονται με τη μετάδοση γνώσης και τεχνολογίας και με τις επενδύσεις σε επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Αλλά οι προσδοκίες πρέπει να τοποθετηθούν στη σωστή τους διάσταση. Οι αριθμοί των μεταναστών εργαζομένων δεν αναμένεται να είναι υψηλοί σε σχέση με το γηγενή πληθυσμό στην πλειονότητα των χωρών προέλευσης. Οι χώρες με υψηλό ποσοστό μεταναστών θα επωφεληθούν περισσότερο.

Οι χώρες του ΟΟΣΑ μπορούν να συμβάλλουν σε αυτό διευκολύνοντας την επικοινωνία μεταξύ της διασποράς, αίροντας τα αντικίνητρα που εμποδίζουν την παλιννόστηση όπως η απώλεια ή η έλλειψη της δυνατότητας μεταφοράς των συνταξιοδοτικών εισφορών ή η απώλεια του δικαιώματος παραμονής εξαιτίας προσωρινής απουσίας, και περιορίζοντας τα εμπόδια στην κινητικότητα των εργαζομένων που απασχολούνται σε προσωρινές εργασίες υψηλής ειδίκευσης.

© OECD 2009

Η περίληψη αυτή δεν αποτελεί επίσημη μετάφραση του ΟΟΣΑ.

Η αναπαραγωγή της περίληψης αυτής επιτρέπεται υπό την προϋπόθεση ότι παρατίθεται το δικαίωμα αποκλειστικής εκμετάλλευσης του ΟΟΣΑ, καθώς και ο τίτλος της πρωτότυπης έκδοσης.

Οι Πολύγλωσσες Περιλήψεις είναι μεταφρασμένα αποσπάσματα των δημοσιευμάτων του ΟΟΣΑ που εκδόθηκαν αρχικά στην αγγλική και τη γαλλική γλώσσα.

Διατίθενται δωρεάν στο Ηλεκτρονικό Βιβλιοπωλείο του ΟΟΣΑ www.oecd.org/bookshop/

Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με το Τμήμα Δικαιωμάτων και Μεταφράσεων της Διεύθυνσης Δημοσίων Υποθέσεων και Επικοινωνιών του ΟΟΣΑ μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση: rights@oecd.org ή μέσω φαξ: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Επισκεφτείτε τον ηλεκτρονικό μας κόμβο www.oecd.org/rights/

